

Dat meen je niet!

Uitgeverij Eenvoudig Communiceren | Lezen voor iedereen

eenvoudigcommuniceren.nl | lezenvooriedereen.be

Tekst: Willemijn Steutel

Redactie en vormgeving: Nicolet Oost Lievense

Coverontwerp: Jurian Wiese

Beeld: Shutterstock, ANP (p. 15, 43)

Druk: Melita Press, Malta

© 2020 | Uitgeverij Eenvoudig Communiceren, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 8696 516 8

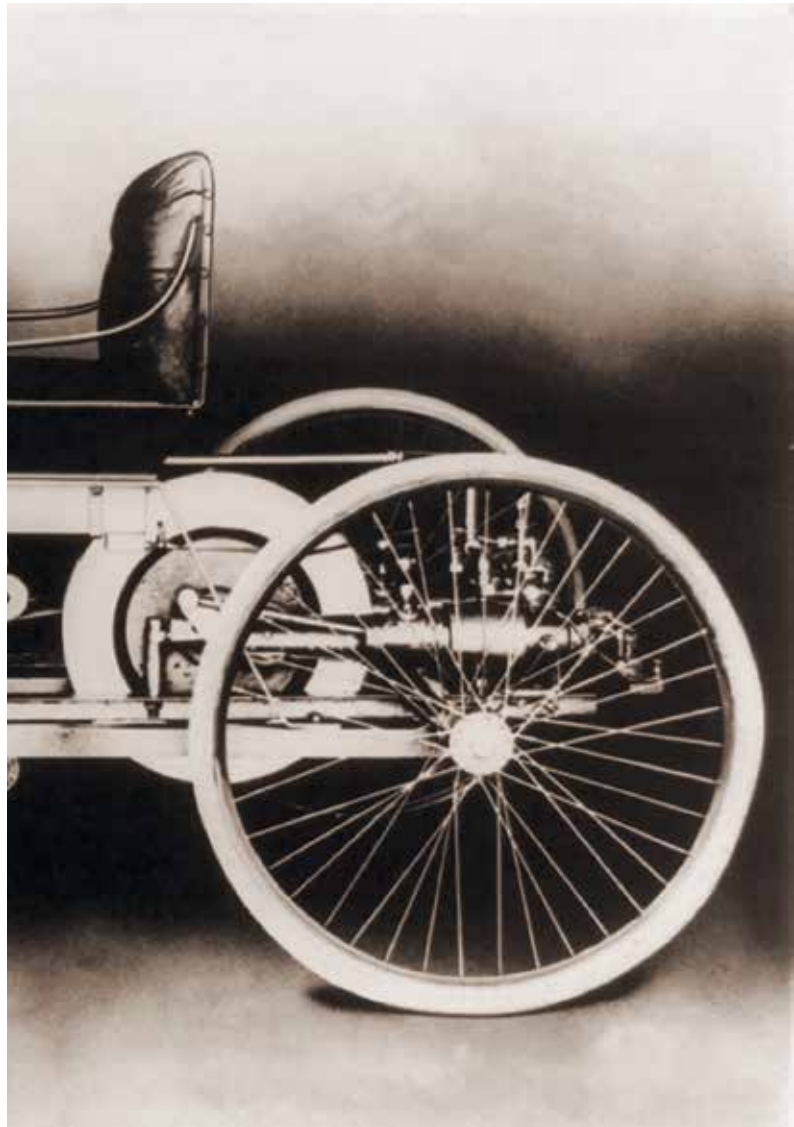
NUR 286

Dat meen je niet!

TOEN EN NU: EEN WERELD VAN VERSCHIL

Dit boek heeft het keurmerk Gewone Taal

INHOUD

Inleiding | 7

- 1** Toen kinderen nog niet naar **school** gingen | 8
- 2** Toen we nog geen **anticonceptie** hadden | 12
- 3** Toen we nog geen **auto** hadden | 16
- 4** Toen we nog geen **internet** hadden | 20
- 5** Toen we nog geen **riool** hadden | 24
- 6** Toen we nog geen **supermarkt** hadden | 28
- 7** Toen we nog geen **telefoon** hadden | 32
- 8** Toen we nog geen **televisie** hadden | 36
- 9** Toen we nog met de **gulden** betaalden | 40
- 10** Toen we nog niet op **vakantie** gingen | 44
- 11** Toen (bijna) iedereen nog **rookte** | 48
- 12** Toen (bijna) iedereen nog naar de **kerk** ging | 52
- 13** Toen we nog in **hutjes** en **krotten** woonden | 56

INLEIDING

Als we jong zijn, gaan we naar school. In de zomer gaan we lekker naar Frankrijk met de auto. We zitten elke dag op internet, of we kijken tv. We wonen in een warm huis met een wc en een douche. Allemaal dingen die we heel normaal vinden. Toch zagen onze levens er vroeger heel anders uit. En met 'vroeger' hebben we het niet over eeuwen geleden.

Want wist jij dat veel Nederlanders tot ver in de jaren '40 van de vorige eeuw nog op een emmer poepten? En dat iedereen overal rookte? En dan hebben we het nog niet over internet en telefoons. Als je in de jaren '90 een werkstuk moest maken, dan ging je naar de bibliotheek voor informatie. Even googelen kon toen nog niet. En je vrienden bellen? Dat kon alleen thuis, of in een telefooncel.

In dit boek leer je meer over bijzondere ontwikkelingen van 'toen' naar 'nu'. Wedden dat jij tijdens het lezen minstens één keer denkt: dat meen je niet!?

1

TOEN KINDEREN NOG NIET NAAR SCHOOL GINGEN

NU

Als kinderen in Nederland vier jaar worden, gaan ze naar de basisschool. Van je vijfde tot je zestiende verjaardag ben je leerplichtig. Dat staat in de wet. Heeft een kind op zijn zestiende nog geen diploma? Dan moet het doorgaan met school tot het achttien jaar is.

Boete

Je mag niet zomaar thuisblijven als je geen zin hebt in school. Of een weekje eerder op vakantie. Blijft een kind weg van school? Dan krijgen zijn ouders een flinke boete.

Speciale leerplicht-ambtenaren controleren of kinderen elke dag naar school gaan. Want de regering vindt onderwijs heel belangrijk. Maar dat was 125 jaar geleden wel anders. Toen gingen de meeste kinderen niet naar school. Ze hadden het veel te druk met werken!

Nu gebruiken kinderen computers op school. ►

▲ In de 19^e eeuw werkten veel kinderen in fabrieken.

TOEN

Vroeger gingen de meeste

Nederlandse kinderen niet naar school. School was alleen voor de rijke kinderen. De meeste kinderen hielpen hun ouders. In huis, op het land, of in de werkplaats.

Fabriek

De 19^e eeuw is de tijd van de industriële revolutie. Door de uitvinding van de stoommachine komen er meer en meer

fabrieken in Nederland. In de fabrieken zijn veel werklui nodig, dag en nacht. Ook kinderen helpen mee in de fabriek. Al vanaf hun vijfde of zesde jaar.

Lange dagen

De kinderen werken lange dagen. Soms van wel twaalf uur. Kleintjes worden slapend naar de fabriek gebracht en wakker geschreeuwd door de fabrieks-bazen.

In de fabriek is het donker en de lucht is vies en vochtig. En het werk is gevaarlijk.

Op de werkvloer sterven zelfs kinderen.

Wet

Steeds meer mensen protesteren tegen deze kinderarbeid. Met succes: in het jaar 1900 wordt de eerste Leerplicht-wet aangenomen door de regering. Kinderen tot 12 jaar mogen niet meer werken, staat in deze wet. Ze moeten naar school.

Paard

De wet haalde het trouwens maar net: met 50 stemmen voor, en 49 stemmen tegen. De wet werd aangenomen omdat één tegenstander, meneer Schimmelpenninck, van zijn paard was gevallen. Daardoor kon hij niet meestemmen. 'Het paard was slimmer dan zijn baas', zeiden de voorstanders van de wet.

◀ *In het jaar 1900 wordt de eerste Leerplicht-wet aangenomen door de regering.*

>> WIST JE DAT ...

▲ *Grote klassen waren heel normaal.*

>> **Schrijven**

De klassen in het jaar 1900 zagen er heel anders uit dan nu. Kinderen zaten op houten banken. Eerst moesten ze schrijven op een lei, dat is een soort krijtbordje. Pas als ze dat konden, mochten de kinderen met een kroontjespen in een schrift schrijven.

>> **Klassen**

Grote klassen waren heel normaal. Vaak zaten er meer dan 40 kinderen in een lokaal. Ook zaten er kinderen van verschillende

leeftijden door elkaar. Voor de klas stond altijd een meester. Want vrouwen werkten in die tijd niet.

>> **Straf**

Slaan was op veel scholen normaal. Kinderen kregen klappen met een roe, op hun rug of op hun billen. Of met een lat, op hun vingers. Er waren ook andere straffen. Zoals de hele dag rondlopen met een bord om je nek. Daarop stond het woord 'ezel' geschreven.